

طالبان آرزوهای دختران خبرنگار افغانستانی را نابود کردند!

عبدالرازق اختیاری

«زنان خبرنگاریکه در رسانه‌های تصویری کار می‌کنند، باید حجاب اسلامی را رعایت کنند. نشر درامه‌ها و برنامه‌های تمثیلی که تمثیل‌کننده‌ی آن زن باشد، ممنوع است.» این بریده‌ای از دستورالعمل هشت ماده‌ای وزارت امر به معروف و نهی از منکر حکومت طالبان است که برای رسانه‌های تصویری در افغانستان صادر شده است.

این دستورالعمل که روز یکشنبه 21 نوامبر-، نشر شده، محدودیت‌های تازه‌ای را در برابر کار خبرنگاران و کارمندان زن رسانه‌های تصویری افغانستان قرار داده است؛ محدودیهایی که شاید سبب شود پس از این هیچ دختری جرأت کار در رسانه را نکند.

محدودیت‌های تازه‌ی طالبان بر رسانه‌ها هم‌زمان است با 100 روزگی حکومت این گروه در افغانستان. دیده می‌شود که در این مدت بیش‌تر از 70 درصد رسانه‌ها در این کشور فلج شده است. رسانه‌های که فعالیت دارند نیز به نحوه به بلندگویی برای طالبان مبدل شده و ناچار اند همه روزه به نفع این گروه تبلیغ و خبررسانی کنند.

در این میان، از بین رفتن فرصت‌های کاری در رسانه برای زنان بسیار نگران‌کننده است؛ زیرا زنان و دختران افغانستان در دو دهه‌ی گذشته تلاش فراوانی برای تثبیت جایگاه شان در جامعه انجام داده اند. کار در رسانه و خبرنگاری یکی از مهم‌ترین بخش‌های بوده که زنان و دختران جوان در آن به پیش‌رفت‌های خوبی دست یافته بودند.

در حالی که پیش از آمدن طالبان، در هر رسانه چندین خبرنگار و کارمند زن کار می‌کردند؛ اما اکنون در بسیاری از رسانه‌های افغانستان هیچ زنی دیده نمی‌شود. زنان اندکی که هنوز به کار شان در رسانه‌ها ادامه داده اند نیز به گونه‌ی مخفیانه و با نام مستعار کار می‌کنند.

در این گزارش زندگی یک دختر خبرنگار را روایت کردم که با پشت سر گذاشتن موانع زیادی توانست جایگاه خود را به عنوان یک خبرنگار تثبیت کند؛ اما تسلط طالبان، شغل اش را از دست داد و آرزوهایش نیز به خاک یکسان شد.

عاطفه حیدری، در یکی از ولسوالی‌های دور افتاده ولایت غزنی متولد شد؛ اما به دلیل برخی چالش‌ها خانواده اش ناچار شد که به ولایت کندهار کوچ کنند. عاطفه مکتب را در کندهار آغاز کرد و در آن‌جا نیز به پایان رساند. او، به دلیل شوق و علاقه‌ی که به کار خبرنگاری داشت، پیش از این که مکتب را تمام کند، موفق شد برایش در یکی از رادیوهای محلی کندهار کار دست و پا کند.

عاطفه می‌گوید: «وقتی کودک بودم، تلویزیون را می‌دیدم و گاهی به رادیو گوش می‌کردم، آرزو داشتم که خبرنگار شوم. ریموت تلویزیون را در پیش روی خود گرفته و تمثیل خبرنگاری می‌کردم.»

حیدری، هشت سال پیش کار رسانه‌ای را در یکی از رادیوهای محلی کندهار آغاز کرد؛ آغازی که به دلیل تفاوت‌های قومی و زبانی با تمسخر و تحقیر همکارانش به همراه بود. او، در حالی خبرنگاری می‌کرد که نه تنها خبرنگار زن در رسانه‌های کندهار وجود نداشت، بلکه دیگر دختران این ولایت نیز از هیچ حق و حقوقی انسانی برخوردار نبودند.

عاطفه اما برخورد نامناسب همکاران و تحقیر آن‌ها را نادیده گرفته و تلاش می‌کرد که روی زبان پشتو و مسلکی شدنش کار کند. رساندن صدای دختران و زنان کندهاری از مهم‌ترین اهدافی بوده که عاطفه در راستای آن تلاش می‌کرد و به گفته‌ی خودش تا جایی به آن اهداف نیز رسیده بود.

این بانوی خبرنگار در هشت سال گذشته، با چندین رادیوی محلی در کندهار، پرودکشن و یک روزنامه در کابل نیز کار کرده است. او، تا پیش آمدن طالبان، همه‌ی آرزویش این بود که روزی بتواند در رسانه‌های مشهور افغانستان به ویژه تلویزیون طلوع کار بگیرد و به یک خبرنگار مشهور مبدل شود.

سقوط افغانستان در 15 اگوست و به قدرت رسیدن دوباره‌ی طالبان همان‌گونه که زندگی شهروندان افغانستان را به عقب برد و 20 سال تلاش شان را یک‌شبه نابود کرد، کار و فعالیت عاطفه را نیز از او گرفت. «دیگر نمی‌خواهم فعالیت خبرنگاری داشته باشم. طالبان چیزی که به زبان می‌گویند، در عمل آن‌گونه نیست. طالبان حتا به واکسیناتوران زن هم رحم نکردند. اصلاً آن‌ها زنان را به چشم دیگر می‌بینند.»

این در حالی است که پیش از آمدن طالبان نیز شماری از دختران خبرنگار در ولایت‌های ناامن افغانستان کار خبرنگاری شان را ترک کرده بودند. چند ماه پیش از آمدن طالبان با رنگینه انوری، یگانه خبرنگار زن در ولایت کندهار که اکثراً گزارش‌های تولیدی تلویزیونی می‌ساخت، مصاحبه کردم، او در آن زمان به دلیل تهدیدهای امنیتی ناچار به ترک خبرنگاری شده بود. رنگینه پس از آن که ملاله میوند، هم‌مسلک و بهترین دوستش را از دست داد، تصمیم به ترک خبرنگاری گرفت.

با این حال در میان دختران خبرنگاری که در ولایت کندهار کار می‌کردند، حدود 5 درصد شان این مسلک را به گونه تخصصی آموخته بودند؛ زیرا مردم این ولایت با کار زنان مخالف استند و آن را ننگ می‌دانند؛ اما در زمان حکومت قبلی یعنی تا سه ماه پیش یک سری آزادی‌های فردی نیز وجود داشت.

با آمدن طالبان نه‌تنها که پای دختران از رسانه‌ها در کندهار گرفته شده که به گفته‌ی عاطفه، حتا در حال حاضر اجازه‌ی نشر صدای دختران در رادیو و تلویزیون وجود ندارد. «با این‌گونه شرایط فعالیت و قربانی ما چه فایده دارد و به همین خاطر نمی‌خواهم که دیگر در افغانستان فعالیت کنم.»

مانند عاطفه صدها دختر خبرنگار دیگر با آمدن طالبان کارشان را از دست داده اند. شماری به دلیل ترسی که از این گروه داشتند حتا افغانستان را ترک کرده اند. شماری هم که در افغانستان باقی مانده اند، به گونه‌ی مخفیانه و با آینده‌ی نامعلوم زندگی می‌کنند.